

fj.onu.edu.ua
Одеса, Французький бульвар,
24/26

**ДИСКУРС СУЧАСНОЇ ВЕРБАЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ (ВІД МОДЕРНІЗМУ
ДО ПОСТМОДЕРНІЗМУ)
(вибірковий компонент)**

Ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Журналістика

Курс навчання: III очна (денна)

Кількість кредитів: 3

Мова викладання: українська

Дні, час, місце: Французький б-р, 24/26, за розкладом

Консультації: Французький б-р, 24/26,

щотижнево за розкладом

Zoom-посилання (вказати у разі наявності постійного та незмінного посилання)

СИЛАБУС

Викладач:

д. філол. н., професор

МУСІЙ ВАЛЕНТИНА БОРИСІВНА

Контактна інформація:

v.musii@onu.edu.ua

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказаний e-mail, очні зустрічі на консультаціях, Zoom-консультації та гугл-клас.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Мета курсу - формування уявлень здобувачів про закономірності розвитку та сучасний стан вербальної творчості, стратегії її дослідження та популяризації; про місце досліджень у галузі журналістики та соціальних комунікації в системі сучасних наук; сприяння процесу набуття слухачами вмінь і навичок практичного застосування отриманих знань у виробничій діяльності, їхній підготовці як висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців, що широко ерудовані в галузі інтермедіальних стратегій, володіють фундаментальними навичками мистецької критики, використовують сучасні інформаційні технології.

Завдання курсу:

- формування базової культурологічної компетенції, що передбачає засвоєння таких понять, як «дискурс» (у його відмінності від «текст» та «вір»), «культурний контекст», «способи художнього мислення», «цінності та комунікаційні стратегії», «художній світ», «авторська модель дійсності» в їхній генезі від модернізму до постмодернізму;

- розвиток креативного мислення майбутніх журналістів, яким необхідно постійно генерувати нові ідеї, створювати оригінальні тексти та салогани, шляхом надання їм знань про різні стилі та підходи у творчості, від модерністських експериментів до постмодерністської гри зі значеннями;

- надання здобувачам інструментарію для роботи з нелінійною оповіддю, потоком свідомості, внутрішнім монологом героя, створенням психологічного портрета, що буде сприяти формуванню навичок написання лонгрідів, нарисів та репортажів; ознайомлення з постмодерністськими техніками (гра з жанрами, пародія, інтертекстуальність) з метою формування здатності до створення власних оригінальних матеріалів, писати з гумором та іронією, робити відсилки, зрозумілі аудиторії, і таким чином – до того, щоб будувати з реципієнтом міцніший зв'язок.

Курс складається з двох модулів:

Змістовий модуль 1. Культура початку ХХ століття: модернізм та авангард

Змістовий модуль 2. Мистецтво постмодерної доби

Пререквізити: Публічні комунікації. Історія України та української культури.

Постреквізити: Критичне мислення та текстотворчість. Творчий проект в журналістиці та соціальних комунікаціях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

- *знати*: основні закономірності та етапи розвитку культури ХХ – початку ХХІ ст.
- основи модерного та постмодерного мислення, його обумовленість каузальними (зовнішніми) факторами, зв'язок з провідними філософськими напрямками та течіями
- специфічні принципи аналізу зарубіжної та української культури ХХ – початку ХХІ ст.
- *вміти*:
 - опрацьовувати та аналізувати вказані у списку джерела та додаткові з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати
 - аналізувати запропоновані для вивчення тексти
 - розкривати закономірності історико-культурного процесу в національному вирішенні проблем буття
 - розрізняти у творчості авторів типові елементи модернізму та постмодернізму, а також їхні індивідуальні досягнення
 - оперувати у своїй фаховій діяльності такими поняттями, як от дискурс, напрям, стиль, візуальні засоби, художній світ деканонізація тощо.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс буде викладений у формі лекцій (16 год.) та практичних (14 год.), організації самостійної роботи студентів (60 год.) – для очної (денної) форми навчання

Зміст навчальної дисципліни

Тема	Результати навчання	Форми робіт
------	---------------------	-------------

<p>Тема 1. XX століття як час формування нової системи естетико-художнього мислення, різних напрямів, стилів, жанрів: модернізм</p>	<p>Формування розуміння сутності, факторів, що викликали, векторів зміни світоглядних і мистецьких систем на початку XX ст. Формування уявлення про модернізм як культурологічну категорію та тип творчого світобачення. Знання підвалин художньої концепції модернізму та його рис. Встановлення зв'язку між розумінням життя як абсолютного, безмежного начала світу, різноманітного у своїх проявах, сутність якого не можна збагнути лише за допомогою інтуїції, особистого переживання та появою модерністських напрямів мистецтва.</p>	<p>Обговорення, завдання, презентації</p>
<p>Тема 2. Модернізм і декаданс</p>	<p>Засвоєння інформації про філософсько-естетичні основи декадансу. Формування розуміння <i>авангардистського дискурсу</i> як прояву тяжіння до оновлення мови мистецтва, виявлення факторів, що сприяли активізації авангардистських течій у 1910-1920-х роках. Встановлення сутності маніфестів авангардистів з їхньою декларацією ірраціонального та спонтанності, що створює зв'язок між людиною та світом; ставлення до дитячого, первісного як підґрунтя творчості та гніву як рушійної сили розвитку, вияву творчої сили. Виявлення схожості роману А.Бретона «Надя» з журналістським звітом про реальні зустрічі з таємничою жінкою. Встановлення корінь українського авангарду в народному мистецтві. Виявлення особливостей театру режисера Леся Курбаса. Формування знань про активне використання журналістами доби модерну суб'єктивної точки зору, їхню увагу до особистих вражень та емоційних оцінок, про вихід в їхніх матеріалах авторського «я» на перший план. Розуміння сутності експериментів з візуальним складником газетного (журнального) тексту та версткою (використання різних шрифтів, колажів, надання динаміки композиції з метою передати енергію нового життя) на прикладі журналу «Нова генерація» як квінтесенції конструктивістських та футуристичних практик на українських теренах.</p>	<p>Обговорення, завдання, презентації</p>
<p>Тема 3. Теоретики і практики французького екзистенціалізму</p>	<p>Формування уявлення про філософію екзистенціалізму, ключові проблеми, закономірності розвитку та впливу на вербальну творчість та мистецтво. Формування уявлення про екзистенціалізм у його розвитку, уміння виявляти ознаки цих змін на прикладі творчості А. Камю та Ж.П. Сартра; про особливості сучасного екзистенціального бачення людини в поезії В.Стуса. Формування уявлення про журналіста-екзистенціаліста як свідка, що</p>	<p>Обговорення, завдання, презентації</p>

		<p>усвідомлює власну замученість і намагається показати, як людина проявляє себе перед лицем смерті, війни, несправедливості чи безглуздості буття.</p> <p>Формування розуміння повномасштабного вторгнення Росії в Україну як каталізатора для появи потужної хвилі екзистенціальної журналістики, яка фокусується на герої, який робить свій вибір бути людиною, допомагати іншим і боротися, стверджуючи таким чином сенс свого існування проти абсурду війни</p>	
Тема 4. Ідейно-тематичне та жанрово-стильове розмаїття мистецтва другої половини ХХ ст	<p>Формування розуміння корінь процесу відкриття митцями абсурду як якості реальності, усвідомлення художньої специфіки та особливостей «театру абсурду», уміння виявити та мотивувати ознаки орієнтації митців на ідеї психоаналізу З. Фрейда та філософії екзистенціалізму.</p> <p>Формування здібності виявити сутність художнього синтезу постмодернізму та літератури «нової реальності» у просторі Європи та України. Набуття здобувачами знань про «новий роман» як результат намагання митців оздоровити літературу, яка, як їм здавалося, застигла на тому рівні, який вже не міг задовольнити сучасного читача (глядача) шляхом відмови від художнього пізнання особистості з її переживаннями і трагізмом та визнання вичерпаності існуючої техніки оповідання та спроби виробити нові прийоми оповідання, позбавленого сюжету та героїв у традиційному сенсі <i>Аленом Роб-Гріє</i> – відомим французьким сценаристом, письменником, письменницею <i>Наталі Саррот</i>, <i>Умберто Еко</i> – італійським культурологом, письменником, теоретиком-семіотиком, журналістом.</p>	Обговорення, завдання, презентації	
Тема 5. Постмодерністська творчість як складна, саморефлекційна та часто провокаційна гра	<p>Формування здатності розрізнати сутність понять «постмодерна доба» та «постмодернізм», розуміння здобувачами сутності постмодернізму як світоглядно-мистецького напрямку, для якого характерні розчарування у спробах покращити світ, віднайти сенс у будь-чому, відкидання авторитетів, поєднання різних, часто протилежних філософських систем та ідеологій; гра зі словом, інтертекстуальність (приховане та явне використання чужих текстів), зміщення часу і простору, багатозначність, парадоксальність, карнавальність, іронічність, відкритість тексту, ефект відсутності автора, уміння поставитись до розгляду ключових проблем постмодерну в аспекті ненормальності (шизофренічності) навколишнього світу, що, у</p>	Обговорення, завдання, презентації	

	свою чергу, формує й подібну людину. Надання здобувачам уявлення про діяльність окремих постатей митців-постмодерністів.	
Тема 6. «Магічний реалізм» як естетична концепція латиноамериканської літератури ХХ століття.	Надання знань про основні ознаки творів магічного реалізму, роль міфу, розмикань кордонів між реальністю та ірреальним, про особливості картини світу у таких творах; формування уявлення про те, що магічний реалізм є показовим не тільки для літератури, але й зображальних видів мистецтва (творчість Р. Гонсальвеса). Формування здібності виявляти зв'язок між творами магічного реалізму та химерною українською літературою останніх десятиліть ХХ ст.	Обговорення, завдання, презентації
Тема 7. «Нова реальність» у мультикультурному романі	Формування уявлення про мультикультуралізм як явище суспільного життя, яке полягає в співіснуванні у рамках одного суспільства багатьох культур, місця теми відповідальності генерації перед майбутніми поколіннями за минулого. Формування уявлення про сутність такої категорії як «трансгресія» та її ролі у творах сучасних митців.	Обговорення, завдання, презентації

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Абабіна Н.В. Література і сінергетика: Навчальний посібник. Одеса: Фенікс, 2020. 152 с.
2. Гое Ф. Як працює класичне оповідання. Глибока: Твоя Підпільна Гуманітарка, 2021. 304 с.
3. Кара-Васильєва Т. Стиль модерн в Україні. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 216 с.
4. Пушонкова О.А. Філософія культури. Навчально-методичний посібник. Черкаси: Вертикаль, видавець Кандич С.Г., 2023.. 96 с.
5. Українське мистецтво на переломах епох: Образ. Трансформація. Стиль / гол.ред. кол. Г. Скрипник. Київ: НВП «Видавництво “Наукова думка НАН України”», 2021. 398 с.

Додаткова

1. 24 запаморочливих оптичних ілюзії в роботах Роба Гонсальвеса URL: <https://share.google/PxQQ5boNLNH37tbAL>
2. Астрахан Н. Металітература як спосіб оприявління метареальності: на шляху до нової картини світу. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. 2021. № 17. С.6 -15.
3. Бабуніч Ю. Український живопис доби модернізму: національне та інтернаціональне в абстракціонізмі та конструктивізмі. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2018. Вип.37. С.21 – 33.
4. Гориславець С.В. Постмодерна теорія візуальної культури та її відображення у кіно. *Colloquium-Journal*. 2021. № 26 (113). С.9 – 12.

5. Любченко О.О. Поняття «театр абсурду»: особливості, парадокси, філософія. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку*. Харків: ХДАК, 2023. С.190-198.
6. Парамбуль І. «Нудота» як спосіб існування людини у творах Валер'яна Підмогильного та Жана-Поля Сартра. *Вісник Львівського університету. Серія філос. -політолог. Студії*. 2018. Вип.20. С.73 – 78.
7. Савина А.Ю. Художня література як культ у добу метамодерну. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2023. № 207. С.230-235.
8. Соломатова В.В. Візуальна культура ХХ століття у контексті інтерпретативних парадигм сучасних теоретичних досліджень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2017. № 27. Т.2. С.189 – 192.
9. Фока М.В. Природа магічного у творчості Г.Гарсія Маркеса. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2017. № 26. Т. 1. С. 116 – 119.
10. Шевченко Ю. Екзистенціалізм – основа нереалістичної драматургії. *Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття*. Харків: ХДАК, 2023. Ч.2. С.55 – 56.
11. Шморгун О.О. Український модернізм: проблема витоків (від романтизму до екзистенціалізму). *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*.2025. № 55 (серпень 2025). С.589 – 600.

15. Електронні інформаційні ресурси:

1. <http://dspace.nbuv.gov.ua/> Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України є бібліотекою відкритого доступу і передбачає безкоштовний доступ читачів до наукової інформації в інтернеті за ключовим словом, назвою публікації, автором тощо.
2. <https://ouci.dntb.gov.ua/> Open Ukrainian Citation Index (OUCI) – це українська база даних наукових цитувань, призначена для пошуку публікацій (за ключовим словом, назвою публікації, автором тощо) у різноманітних наукових царинах.
3. <http://dspace.nbuv.gov.ua/> > handle «Вікно в світ. Зарубіжна література: наукові дослідження» - науково-теоретичний журнал; представлено в мережі Інтернет на сайті Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України
4. <http://chtyvo.org.ua/> Онлайн-бібліотека україномовної літератури.

ОЦІНЮВАННЯ

Форма підсумкового контролю – залік / іспит.

Методи поточного контролю: бесіди під час лекцій, опитування на практичних заняттях, оцінювання виконання здобувачами завдань СР.

Методи періодичного контролю 1: оцінювання презентації, які готують здобувачі.

Методи періодичного контролю 2: оцінювання журналістських матеріалів, які готують здобувачі

Критерії оцінювання завдань виділених на періодичний контроль

Перший модуль.: Підготовка презентації на тему: **Михайло Жук про Михайла Коцюбинського у спогадах та образ М. Коцюбинського на картині М.Жука.**

1. Критерій 1: самостійність; прояв здатності до критичного мислення.
2. Критерій 2.: прояв розуміння сутності такого напряму модерністського мистецтва як імпресіонізм, уміння врахувати вплив на образ М.Коцюбинського в інтерпретації М.Жука спрямованості письменника на створення модерністської картини дійсності.

Другий модуль. Підготовка журналістського матеріалу (жанр обирає сам здобувач

– це може бути рецензія, огляд, нарис, есе) на тему: **Ігрові стратегії митців постмодерної доби: постмодерністський текст як лабіринт.**

1. Критерій: самостійність; прояв здатності до критичного та логічного мислення
2. Критерій: уміння аналізувати текст, систематизувати отримані спостереження, виявляти закономірності, мотивувати свої тези.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Змістовий модуль № 1	Поточний та періодичний контроль			Сума балів
	Періодичний контроль 1	Змістовий модуль № 2	Періодичний контроль 2	
50	20	15	15	100

Види навчальної роботи	Бали за 1 заняття	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			
Виконання і захист практичних робіт	10	5	0-50
Періодичний контроль 1: Підготовка презентації на тему: Михайло Жук про Михайла Коцюбинського у спогадах та образ М. Коцюбинського на картині М. Жука.	15		0-15
Усього за змістовим модулем 1	0 – 65		0-65
Змістовий модуль 2			
Виконання і захист практичних робіт	10	2	0-20
Періодичний контроль 2: Підготовка журналістського матеріалу (жанр обирає сам здобувач – це може бути рецензія, огляд, нарис, есе) на тему: Ігрові стратегії митців постмодерної доби: постмодерністський текст як лабіринт.	15		0-15
Усього за змістовим модулем 2	0 - 35		0-35
Підсумкова сума балів			0-100

Самостійна робота здобувачів

Робота здобувачів складається з самостійного вивчення з певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота (СР) включає в себе коментоване читання статей (наприклад, Поля Валері (1871 – 1945) «Про ідею диктатури» з метою виявлення авторської концепції політичної влади), підбір цитат з художнього твору з метою розкрити авторську концепцію (наприклад, із п'єси Йонеско «Лиса співачка», які ілюструють тезу драматурга про нівелювання індивідуальності людини в сучасному світі), перегляд творів кіномистецтва та виконання завдань з його трактування (наприклад, переглянути фільм Алена Роб-Грійє «Людина, яка бреше» (1968) і мотивувати, з якою метою автор «змішав» часові рівні і залишив глядача з питаннями, ким є головний герой насправді).

Увесь обсяг СР містить завдання які вимагають від студента систематичну самостійну роботу.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перекладання:Здобувачі, які навчаються в асинхронному режимі мають можливість виконувати та завантажувати завдання в гугл-клас паралельно зі здобувачами, які відвідують заняття в аудиторіях. Враховуючи те, що здобувачі можуть знаходитися в інших часових поясах – їм надається можливість завантажити виконані завдання не пізніше, ніж вечір наступного після дня проведення заняття за розкладом дня. Завдання, які здаються із запізненнями без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку – (-50%) від загальної кількості балів за практичне заняття. Перекладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності:регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Політика щодо відвідування:Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись онлайн з використанням дистанційних технологій (платформи ZOOM). Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>). У випадку відсутності здобувача на лекції або практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання здобувача відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.